

EWA CZERWIŃSKA

Politechnika Koszalińska

JANUSZ STERZEL

Areszt Śledczy w Koszalinie

Specyficzne formy reedukacji

ABSTRACT. Special forms of re-education. Prison radio broadcasting systems widely use the radio's experience but also create valuable and opinion-making programmes on their own. These radio programmes are often used in everyday re-education work. Detention on Remand in Koszalin has been organizing a Festival "Living Story – My Little Homeland – My Family – Me" for eight years. A radio recording which has been difficult to make for inexperienced convicts in unfavourable prison conditions is assessed. The competition joins actions of local media and educational, cultural and religious institutions.

Kara pozbawienia wolności spełnia określone funkcje wyznaczone jej przez społeczną umowę. Współczesne prawo karne wykonawcze stawia przed skazanym głównie cele poprawcze. Wyrok więzienia w tym rozumieniu nie jest więc tylko odwetem. Takie pojmowanie istoty systemu kar wynika z idei przyjętych w Deklaracji Praw Człowieka. Ważne jest to, by wpłynąć wychowawczo na ukaranego człowieka, poddać go resocjalizacji (Rostkowski, 2001).

Karę pozbawienia wolności wykonuje Służba Więzienna w zakresie sformułowanym w ustawie o Służbie Więziennej (ustawa z dnia 26 kwietnia 1996 r.). Istotą tych działań, podejmowanych wobec osadzonych wszystkich kategorii, są dyspozycje zawarte w art. 67 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, gdzie mówi się o „kształtowaniu społecznie pożądanых postaw” (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.). Dla osiągnięcia zaś tak wytyczonego celu korekcyjnego „prowadzi się zindywidualizowane oddziaływanie na skazanych” (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.). Oddziaływania te powinny być tak

ukierunkowane i zorganizowane, by pozwoliły osiągnąć zamierzony cel – zmianę osobowości więźnia, w przyszłości człowieka wolnego. Podkreślić należy, że we współczesnej myśli penitencjarnej proces resocjalizacji nie jest obowiązkiem skazanego, lecz jego uprawnieniem, a administracja każdej jednostki penitencjarnej ma, jako pierwszoplanowe, zadanie podjęcia próby zmiany postawy osadzonego na wielu polach społecznego funkcjonowania (Szaszkiewicz, 2001). Należy tak wpłynąć na jednostkę, by stała się człowiekiem pełnowartościowym, co stanowi cel idealny w pojęciu wychowania resocjalizującego (Górski, 1985).

Jak jednakże skutecznie zapobiegać demoralizacji więźniów podczas odbywanej kary, gdy mamy do czynienia z paradoksem penitencjarnym, który polega na społecznym oczekiwaniu, że skazany ulegnie zmianom, gdy zamknijemy go w izolacji z jemu podobnymi, oddzielając od ludzi uczciwych? Założeniem i ideą pracy każdego więziennika jest zatem wiara, że możliwe jest zapobieżenie pogłębieniu się demoralizacji człowieka w więzieniu, wdrożenie go do akceptacji innych od dotychczasowych autorytetów, po prostu jego resocjalizacja (Zagórski, 2001).

Zakres oddziaływań penitencjarnych

Spoleczną reedukację czy readaptację jednostki rozumieć można jako powstrzymanie od popełniania przestępstw, ale także właściwe funkcjonowanie w społeczeństwie demokratycznym – w środowisku rodzinnym, pracy, sąsiedztwie czy grupie rówieśniczej, czyli przestrzeganie nie tylko norm prawnych, ale również społecznych i podstawowych norm etycznych (Szymanowski, Świda 1998).

Wśród środków, którymi winno osiągnąć się cele wymierzonej kary, ustawa wymienia „pracę, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne” (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.). Zakres oddziaływań penitencjarnych wobec skazanych zależy także od systemu wykonywania kary pozbawienia wolności oraz rodzaju i typu zakładu. Typ zakładu determinuje ograniczenia i stopień izolacji więźniów, warunkuje również możliwość stosowania wobec nich określonych środków resocjalizacyjnych i ochronnych. Jest jednakże jeden środek, który funkcjonuje niezależnie od ograniczeń określonych przez ustawodawcę. Jest to radiowęzeł więzienny, który emituje swój program przez głośniki radiowęzłowe znajdujące się w każdej celi polskiego więzienia!

Więzienie jako instytucja totalna, wszechwładnie ograniczająca samodzielność obu uczestników procesu: skazanych, jak i personelu, niestety nie

sprzyja nauczaniu samodzielności i rozwijaniu samodzielnego myślenia, w najdrobniejszych szczegółach więzienne życie regulują bowiem przepisy i regulaminy, porządki wewnętrzne i tym podobne unormowania (Pomianowski, 2001). Dlatego również działalność kulturalno-oświatowa w zakładzie penitencjarnym jest zorganizowana i zaplanowana (Kurek, 2001). Istotne jest więc, z tego punktu widzenia, podejmowanie takich działań wobec więźniów, które spowodują wyrównywanie braków oświatowych z okresu dzieciństwa i młodości, kształtowanie nowego podejścia do pracy, wyczynku, wzorów zachowania w społeczeństwie. Służą temu na przykład edukacyjne programy resocjalizacji skazanych (Zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r.) bądź omawiana w niniejszym opracowaniu inicjatywa.

W Polsce funkcjonuje ponad 150 jednostek penitencjarnych (<<http://www.sw.gov.pl>>). Każda cela mieszkalna w polskim więzieniu wyposażona jest w instalację radiowęzłową i głośnik (Zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r.). Do takich prac pomocniczych, jak obsługa radiowęzła, zatrudnia się skazanych. Należy przyjąć, że w tym charakterze w skali kraju zatrudnionych jest przynajmniej 300 osadzonych¹. Pracownikom radiowęzłów każdorazowo sporządza się zakres czynności i mogą to być prace związane z: przygotowaniem audycji i programów własnych (Zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r.). Natomiast „radiowęzeł i studio telewizyjne nadają program złożony z audycji radiowych i programów telewizyjnych, przygotowanych w szczególności przez skazanych zatrudnionych w radiowęzle pod kierunkiem wychowawcy i przez zespoły skazanych” (Zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r.).

Wynika z tego, że ponad 80 000 skazanych przebywających w polskich więzieniach (<<http://www.sw.gov.pl>>) codziennie słucha programów transmitowanych przez więzienne radiowęzły. Ustawodawca zapewnił bowiem osadzonym możliwość korzystania z książek, prasy czy telewizji oraz dostęp do radia (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.). Nie ulega więc wątpliwości, że jest to nadal forma oddziaływania stwarzająca ogromne możliwości wobec całej populacji osadzonych. Pomimo rozwoju środków masowego przekazu, jak telewizja czy Internet, radio jest w polskim więzieniu nadal najpowszechniej dostępnym przekaznikiem. Pełni istotną funkcję i ogromną rolę, jest głównym źródłem aktualnych informacji, treści kulturalnych i dydak-

¹ Dane CZSW podają, że do prac porządkowych i pomocniczych o charakterze administracyjno-gospodarczym w 2011 r. polskie więziennictwo zatrudniało średnio 6841 osób. W radiowęzle Aresztu Śledczego w Koszalinie w 2011 r. średnio zatrudniano trzy osoby miesięcznie.

tycznych. W codziennej pracy wychowawczej, zgodnie z cytowanymi unormowaniami, polski system penitencjarny korzysta również z audycji własnych, tworzonych i rozpowszechnianych przez więzienne radiowęzły.

Idea, historia, perspektywa konkursu

U podstaw pomysłu na Ogólnopolski Przegląd Konkursowy na Audycję Radiowęzłową „Historia Żywa – Moja Mała Ojczyzna – Moja Rodzina – Ja”, oprócz krótko omówionych celów i zadań kary, była przypadająca w 2005 r. 80. rocznica istnienia Polskiego Radia. Głównym atutem była dostępność programu radiowego w warunkach więziennych i chęć wzmocnienia roli, jaką na co dzień odgrywają radiowęzły i ich programy własne. Poprzez właściwy dobór treści oraz form emitowanych programów można wpływać na osadzonych, na ich proces reedukacji. Należy przy tym pamiętać, że każda jednostka penitencjarna jest swoistym polem obserwacji socjologicznych. Jako znaczne skupisko ludzi różnego pokroju, pochodzenia, wykształcenia, predyspozycji psychicznych może być celem różnorodnych badań, głównie dotyczących stosunków społecznych w danej zbiorowości osadzonych (Ciosek, 2008), może być także źródłem wielu inspirujących i pouczających opowieści radiowych.

Środki masowego przekazu są potężnym instrumentem kształtowania opinii publicznej, natomiast więzienia postrzegane są jako miejsca egzotyczne. Więziennicy znają wiele cennych, ciekawych dla mediów informacji, które mogą posłużyć do kształtowania opinii publicznej, a poprzez konkurs mogą je łagodnie „sprzedać”. Stąd jeszcze jeden powód, dla którego zrodził się pomysł na taki przegląd, bowiem:

[...] wielu ludzi nie związanych z więziennictwem i działaniem aparatu wymiaru sprawiedliwości sądzi, że praca każdego funkcjonariusza więziennego polega głównie lub nawet wyłącznie na zamykaniu i otwieraniu w odpowiednim czasie bram więzienia [...]. Przyczyny tych postaw są zapewne rozmaite. Wydaje się wszakże, że w ich powstaniu miała swój udział m.in. wciąż niedostateczna informacja o przebiegu wykonywania kary pozbawienia wolności w Polsce, niezajomość zadań i roli personelu więziennego, jego zróżnicowania, charakteru pracy itp. Wszystko to stwarza okazję do tworzenia bałamutnych i złośliwych sądów oraz bezzasadnej generalizacji (Ciosek, 2008).

W opinii autorów nie ulega wątpliwości, że polityka informacyjna więziennictwa musi być intensywna, co paradoksalnie wynika z otwarcia więzień po 1989 r. Przegląd miał w zamyśle stanowić część tej polityki.

Przystoi przypomnieć, że podobne formy konkursowe proponowano w polskim więziennictwie wcześniej. Miało to związek z ożywieniem róż-

nych form pracy po przełomie roku 1989. Miały one również skalę ogólnopolską, były jednakże wydarzeniami efemerycznymi. Tak było z zorganizowanym w 1989 r. przez Areszt Śledczy w Gliwicach ogólnopolskim otwartym konkursem na audycję środowiskową oraz – będącym próbą jego kontynuacji – przygotowanym w 1993 r. w Białymstoku II Ogólnopolskim Otwartym Konkursem na Dźwiękową Audycję Środowiskową Białystok 93 (Kurek, 2008).

Koszaliński przegląd trwa od ośmiu lat. Na tle innych konkursów więziennych jest to impreza nietypowa, bo skierowana nie tylko do osadzonych, ale i do wychowawców, którzy sprawują nadzór merytoryczny nad zakładowymi radiowęzłami, pełniąc tam rolę inspirującą. Propozycja, by osadzeni sami przygotowywali swoje audycje, niezależnie od ich tematyki, miała na celu zapobieżenie procesowi wyuczzonej bezradności, pobudzenie do: nauki, pogłębiania wiedzy, samokształcenia, działania przeciwko dotychczasowemu schematyzmowi, zainteresowania sposobami funkcjonowania spoza więziennej rutynowej konwencji (Pomianowski, 2001).

Konkurs od początku skierowany był do tych, którym bliska jest pasja zapisywania obrazu słowem, zwracając szczególne zainteresowanie ku swej Małej Ojczyźnie. Wychodząc z założenia, że każdy nosi ten wizerunek w sobie, organizatorzy przyjęli, że dla każdego znaczy on coś innego. Każdy skazany powróci do swego środowiska, do owej Małej Ojczyzny, natomiast zgłębienie jej historii może w nim wzbudzić szacunek dla lokalnej społeczności, historii, tradycji. Należy przy tym dodać, że idea konkursu narodziła się w dobie powszechnej uniformizacji i unifikacji. Organizatorzy bowiem uznali, że szczególnie istotne jest dziś zachowanie obrazów owej Małej Ojczyzny – tylko tak powstaje szansa na ocalenie pamięci o ludziach, miejscach, zwyczajach, które mogą znaleźć się gdzieś na bocznym trakcie historii. Tylko tak zachować można ciągłość, tradycję, szacunek i spójność. Celem konkursu było również przedstawienie osadzonym innej, niekonwencjonalnej oferty zajęć, by przełamać bierne uczestnictwo w typowych formach, by ukazać możliwość osobistej progresji podczas odbywanej kary (Hołyst, 2008).

Konkurs ma charakter elitarny. Wynika to z charakteru każdej jednostki penitencjarnej, gdzie dostęp do urzędzeń nagrywających i przetwarzających dane ma niewielka grupa skazanych. Tymczasowo aresztowani są tego pozbawieni całkowicie, stąd niezbędna współpraca i pośrednictwo wychowawców. Nadzór ich rozciąga się na treści przekazywane przez osadzonych w swoich audycjach i na pracę przy tworzeniu programu. Należy przy tym podkreślić rolę wychowawców penitencjarnych, którzy współpracują, często współtworzą audycje przesyłane na konkurs. Widać, w jak istotnym stopniu skuteczność resocjalizacji zależy od jakości pracy i potencjału intelektualne-

go personelu więziennego. H. Machel (2003) stan ten określa jako „otwartość”. Na znaczącą rolę wychowawcy-pedagoga, podkreślając wagę jego intuicji i wyobraźni w procesie wychowania resocjalizującego, zwraca uwagę M. Konopczyński (2006).

Większość z grona uczestników zatrudniona jest przy robotach na rzecz administracji jednostek penitencjarnych. Wykonują oni często prace przy obsłudze więziennych radiowęzłów, tworzą audycje informacyjne, nagrywają programy własne, obsługują emisję programów ogólnopolskich. O tym, że może być to praca pasjonująca i wychowująca z jednej strony, z drugiej zaś pouczająca i pozwalająca poznać nowe środki wyrazu, nie trzeba przekonywać. Z doświadczeń autorów wynika, że zajęcie to wciąga i pasjonuje.

W ocenie autorów więzienni wychowawcy powinni możliwie szeroko korzystać ze wsparcia osób ze świata wolnego, które wnoszą z sobą za mury powiew świeżości i nowości. Tak jest w przypadku koszalińskiego konkursu, gdzie przegląd łączy jednocześnie we współdziałaniu lokalne media, instytucje oświatowe, kulturalne i religijne. W jego przeprowadzeniu współuczestniczą: Urząd Miasta, Kuria Biskupia, koszalińskie muzeum i biblioteka, Rozgłośnia Polskiego Radia, Radio Plus, Radio VOX, parafie ewangelicka i zielonoświątkowa. O znaczeniu przeglądu w opinii lokalnej świadczą jego zacni patroni. W ciągu minionych lat byli nimi: nieodżałowany biskup uśmiechu, przyjaciel Jana Pawła II kardynał Ignacy Jeż, arcybiskup Kazimierz Nycz, metropolita Warszawy, niekwestionowany autorytet moralny ostatnich lat, Ekscelencja ks. Biskup Edward Dajczak, obecny ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, prezydenci Koszalina Mirosław Mikietyński i Piotr Jedliński.

Tworząc zręby idei konkursu, organizatorzy przygotowali schematy działania, a więc regulaminy, zgłoszenia i inne dokumenty². Tytuł przeglądu „Historia Żywa – Moja Mała Ojczyzna – Moja Rodzina – Ja” tylko pozornie ograniczał tematykę. Została ona sformułowana w trzech hasłach: „Skąd przybywamy...”, „Gdzie jesteśmy...”, „Dokąd dążymy...”, a ich rozwinięcie miało odpowiadać na pytania o: tożsamość, korzenie, miejsce na ziemi, gdzie przyszło żyć i związki z tym właśnie miejscem na ziemi. Ujęcie tak określonej tematyki mogło być zatem różnorodne i wszechstronne; od osobistych wynurzeń przez historie rodzinne po dzieje regionu. W konsekwencji jednak forma zawsze musiała przybrać postać nagrania radiowego, bo jest audycją radiowęzłową. Od lat są to: kroniki, opisy faktograficzne z elementami akcji, charakterystyki, reportaże lub migawki dźwiękowe, felietony radiowe, relacje czy słuchowiska, przykłady twórczości własnej,

² Dokumentacja konkursu w posiadaniu autorów.

forma praktycznie jest nieograniczona. W regulaminie ustalone zostały również przedmiot i warunki przeglądu, gdzie najistotniejsze było określenie elementów formalnych, w tym czasu trwania audycji, ich formy, zasad nadsyłania prac konkursowych oraz rozstrzygnięcia kolejnych edycji. Jedynymi elementami, które przez siedem edycji uległy zmianie w zapisach regulaminu, okazały się długości audycji, które systematycznie malały, począwszy od 30 min w I przeglądzie do 10 min w VII jego edycji, oraz nośniki dźwięku, ponieważ w I konkursie były nimi kasyety magnetofonowe, począwszy zaś od II edycji dźwięk nagrywany jest na płytach CD w formacie MP3.

W zamyśle organizatorów konkursu było poddanie przysyłanych na przegląd audycji pod ocenę profesjonalnego, ale niezależnego grona fachowców. Przygotowany przez organizatora regulamin prac jury określał: skalę ocen, tryb postępowania w przypadku zgromadzenia przez kilka audycji tej samej liczby punktów, procedurę przyznawania przez członków jury nagród odrębnych. Dokument ten dyskutowany jest każdego roku na spotkaniu inauguracyjnym prace tego jury. W ciągu siedmiu lat zmianom uległy dwa jego elementy: zmniejszyła się skala ocen, a na wniosek jednego z jurorów, dziś biskupa pomocniczego koszalińskiej diecezji, dodano, jako arbitra z równoważnym głosem, osadzonych przebywających w koszalińskim areszcie, którzy w plebiscycie wybierają najlepszą audycję. Należy dodać, że zgodnie z omawianym regulaminem nagrodą może być również emisja audycji w ogólnopolskim programie radiowym.

Uczestnicy przeglądu, prace konkursowe

Analizując strukturę uczestników konkursu, można stwierdzić, że większość to recydywiści, a zatem osoby, które przebywają w warunkach izolacji po raz kolejny. Uczestników odbywających karę po raz pierwszy jest o ponad połowę mniej. Tylko w jednym konkursie wzięły udział kobiety, było to w 2006 r. Śledząc statystykę zwycięzców, wśród finalistów znajdziemy 17 recydywistów oraz sześć osób pierwszy raz karanych, co należy potraktować jako następstwo tak licznego udziału w przeglądzie osób wtórnie karanych. Gdybyśmy jednakże wzięli pod uwagę tylko laureatów pierwszego miejsca, to można zaobserwować mniejsze różnicowanie, bowiem cztery razy zwycięzcą była audycja przygotowana przez recydywistów, trzykrotnie zaś przez odbywających karę po raz pierwszy. Ze zrozumiałych względów najmniej licznie reprezentowana jest grupa tymczasowo aresztowanych. Udział jednostek penitencjarnych systematycznie rośnie, liczba ta oscyluje wokół 10–12% więzień z całego kraju, przy stałej tendencji wzrostowej. Wśród uczestników regularnie biorących udział w przeglądzie od lat

wymienić można zakłady karne w: Koszalinie, Płocku, Włodawie, Kłodzku, Sztumie, areszty śledcze w: Opolu, Warszawie, Hajnówce, Gdańsku.

W opinii osób, które obserwują i uczestniczą w realizacji konkursu, przez lata okrzyk on i udowodnił, że jest potrzebny. Kolejne jego edycje postrzegane były jako kulturotwórcze i pedagogicznie nośne, jednocześnie kształtując szacunek dla: człowieka, kultury, tradycji i historii naszego narodu. Od samego początku idei przegląd postrzegany był jako swoista promocja regionu i miasta Koszalina, gdzie mieści się areszt śledczy³.

Najbardziej obiektywną jest jednak ocena przeglądu przez reprezentatywnych dla wielu środowisk jurorów, w zdecydowanej większości niezających problematyki więziennej i realiów codziennego funkcjonowania jednostek penitencjarnych. Część jurorów wsłuchiwała się w licznie reprezentowane w nagraniach przykłady twórczości więziennych autorów, ich muzykę, wiersze, albowiem tam, gdzie głosu udzielają Euterpe i Terpsycho-ra, wyznanie bywa głębsze, bardziej osobiste. Wychodząc z założenia, że nie można stracić tego, co chce nam powiedzieć lub zaśpiewać drugi człowiek, który ujmuje swoje życie, swoją historię w ramy tworzonej przez siebie sztuki i tak prowadzi tę często ekshibicyjną osobistą opowieść, by nas słuchaczy „uchwycić”⁴ i zmusić do jej wysłuchania – stwierdzić można, że audycje te mają szczególną wartość.

Należy podkreślić, że jurorzy w każdej edycji przeglądu z dużym zaciekawieniem wsłuchiwali się w treści zawarte w nagraniach, doszukując się w nich prawdziwego „głosu zza krat”. Na wysokie oceny mogły zawsze liczyć audycje: zawierające „dowcip i lekkość”, „przejmujące i wiarygodne”, odzwierciedlające „atmosferę więzienia”, „mocne i autentyczne”, przekazywane w eter z zachowaniem „osobistego charakteru wypowiedzi”. Jurorzy mieli zawsze świadomość, że audycje nie powstają dla nich, lecz dla środowiska skazanych. Niosło to pewne trudne do zaakceptowania dla dziennikarzy radiowych, przywiązanych do magicznego pojęcia „czas antenowy”, konsekwencje, przede wszystkim dłuższy czas trwania słuchowisk i często, niestety, słabą jakość techniczną nadesłanych prac konkursowych.

Ogromnie ważną rolę w wielu audycjach odgrywa odwoływanie się do rodziny, najbliższych. Dotyczy to zarówno rodziców, żon, jak i dzieci. Rozłąka budzi tęsknotę, tęsknota rodzi idealizm. Jest szczególną kotwicą w procesie mentalnego powrotu do świata ludzi wolnych. Znaczenie budowania więzi z rodziną w procesie resocjalizacji jest ogromne, można przezwyciężyć w ten sposób dostrzegalną sprzeczność polegającą na próbie przygotowania człowieka do powrotu do społeczeństwa w warunkach sztucznych, które stwarza funkcja resocjalizacyjna więzienia (Ambrozik, 2008).

³ Dokumentacja korespondencji w zbiorach autorów.

⁴ Cytaty pochodzą z protokołów posiedzeń jury, w dokumentacji konkursu.

Większość audycji dotychczas stających w szranki konkursu miała charakter edukacyjny, czasami bywały one „nadmiernie dydaktyczne, zbyt moralizatorskie”, zdarzały się też w nich fałszywe nutki „pseudodydaktyzmu”, ocierające się o „grafomaństwo”. W wielu audycjach główną bolączką jest brak profesjonalizmu. Autorzy nie potrafią „uchwycić słuchacza”, ale to jest zrozumiałe. Pokazują one jednakże życie w więzieniu, które przesiąknięte jest monotonią, męczącą powtarzalnością każdego dnia ze świadomością bezpowrotnego przemijania. Często przybierają formę przejmującego wyznania osoby przebywającej w izolacji. Dużym problemem dla autorów były zmagania z tematyką dotyczącą Unii. Niestety, audycje o tym charakterze przez cały czas trwania przeglądu nie potrafiły uwolnić się od sztuczności, nadmiernego dydaktyzmu, brak im było dobrego pomysłu, osobistego charakteru.

Tabela. Zestawienie kolejnych edycji Ogólnopolskiego Przeglądu Konkursowego na Audycje Radiowęzłową „Historia Żywa – Moja Mała Ojczyzna – Moja Rodzina – Ja”

Edycja	Termin	Liczba uczestników				Jednostki	Liczba prac	Czas audycji	Instytucje**	Kwoty przeznaczone na organizację
		W*	P*	R*	TA*					
I	3.12. 2005	15	12	18	3	14	19	7 h 35'	6	10 000,00
II	2.12. 2006	13	9	16	0	11	21	12 h 18'	7	1000,00
III	3.12.2007	16	15	31	0	15	29	14 h 31'	7	9500,00
IV	4.12.2008	16	18	24	0	14	24	4 h 49'	7	10 000,00
V	4.12.2009	23	11	37	3	17	29	4 h 52'	7	1500,00
VI	8.12.2010	16	21	24	0	17	24	3 h 4'	8	5000,00
VII	5.12.2011	21	16	28	2	20	27	4 h 23'	9	5000,00
OGÓŁEM		120	102	178	8	108	173	51 h 53'	**	33 000,00
		408								

*W – wychowawcy penitencjarni, P – osadzeni odbywający karę po raz pierwszy, R – recydywiści, TA – tymczasowo aresztowani; **Urząd Miasta w Koszalinie, Muzeum w Koszalinie, Biblioteka w Koszalinie, Koszalińsko-Kołobrzaska Kuria Biskupia, OISW, Polskie Radio Rozgłośnia w Koszalinie, Radio VOX, Radio PLUS FM, Parafia Ewangelicko-Augsburska w Koszalinie, Kościół Zielonoświątkowy w Koszalinie

W większości były to jednak mocne radiowe wypowiedzi, autentycznie oddające atmosferę więzienia, nadające się do emisji w ogólnopolskich programach radiowych głównie z powodu przejmujących osobistych wyznań, również, co ważne, z powodu obrazowego stylu przekazu w „języku radiowym”. Dla przykładu przytaczamy niektóre tytuły konkursowych prac: „Byłem enką”, „Mój pulp fiction”, „Młodość bez narkotyków”, „Czego nauczyło mnie więzienie”, „Zmarnowany czas i utracona wolność”, „Moja

Mała Apokalipsa”, „Nie tak miało być”, „Zupełnie obcy”, „Moja Mama”, „Ach kieleckie”, „Moje Miasto”.

Współczesna penitencjarystyka akcentuje potrzebę indywidualnej pracy z więźniem. Wszystkie środki oddziaływania mają pomagać skazanym w powrocie do warunków życia na wolności. Osadzeni uczestniczący w przeglądzie mogą korzystać ze sprzętu komputerowego, mogą realizować swoje artystyczne zamierzenia. Podkreślić należy, że konkurs od strony technicznej i organizacyjnej realizowany jest na każdym etapie przez jednego wychowawcę, nadzorującego pracę dwóch lub trzech osadzonych. Tym bardziej znaczący jest fakt, iż „Księga Jubileuszowa Więziennictwa Polskiego 1989–2009” wymienia Ogólnopolski Przegląd Konkursowy na Audycję Radiowęzłową „Historia Żywa – Moja Mała Ojczyzna – Moja Rodzina – Ja” wśród 10 wiodących imprez kulturalnych polskiego więziennictwa. O przeglądzie powstał film zrealizowany przez telewizję TVN, w Polskim Radiu zrobiono dwa reportaże na ten temat.

Autorzy z doświadczenia wiedzą, że są pewne formy oddziaływań uniwersalnych, które mogą być adresowane do wszystkich osób przebywających w jednostkach penitencjarnych. Zawierać one muszą jednakże również uniwersalne przesłania.

Literatura

- AMBROZIK W. (2008): *Czynniki readaptacji społecznej skazanych*, [w:] W. Ambrozik, H. Machel, P. Stępniaak (red.), *Misja Służby Więziennej a jej zadania wobec aktualnej polityki karnej i oczekiwań społecznych. IV Polski Kongres Penitencjarny*, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniw. Gdański, CZSW, COSSW, Poznań, Gdańsk, Warszawa.
- CIOSEK M. (2008): *Resocjalizacja w zakładach karnych*, [w:] B. Urban, J.M. Stanik (red. nauk.), *Resocjalizacja*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- GÓRSKI S. (1985): *Metodyka resocjalizacji*, Wyd. IWZZ, Warszawa.
- HOLEYST B. (2008): *Oddziaływania penitencjarne jako sposób zapobiegania przestępczości*, [w:] W. Ambrozik, H. Machel, P. Stępniaak (red.), *Misja Służby Więziennej a jej zadania wobec aktualnej polityki karnej i oczekiwań społecznych. IV Polski Kongres Penitencjarny*, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniw. Gdański, CZSW, COSSW, Poznań, Gdańsk, Warszawa.
- <<http://www.sw.gov.pl/pl/o-sluzbie-wieziennej/statystyka/>>, [dostęp: 10.06.2012].
- KONOPCZYŃSKI M. (2006): *Metody twórczej resocjalizacji*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- KUREK A. (2001): *Działalność kulturalno-oświatowa w zakładzie penitencjarnym oraz jej wpływ na kształtowanie kontaktów ze społeczeństwem*, [w:] B. Hołyst, W. Ambrozik, P. Stępniaak (red.), *Więziennictwo nowe wyzwania*, CZSW, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Penitencjarne, COSSW, Warszawa–Poznań–Kalisz.
- KUREK A. (2008): *Rozwój działalności kulturalnej i oświatowej w polskich zakładach karnych w latach 1918–2008*, [w:] Z. Jasiński, A. Kurek, D. Widlak (red.), *W dziewięćdziesięciolecie polskiego więziennictwa. Księga jubileuszowa*, Inst. Nauk Pedagogicznych Uniw. Opolskiego, Opole.

- MACHEL H. (2003): *Więzenie jako instytucja karna i resocjalizacyjna*, Wyd. Arche, Gdańsk.
- POMIANOWSKI R. (2001): *Wyzuczona bezradność więźniów. O potrzebie podmiotowości w więzieniu inaczej*, [w:] B. Hołyst, W. Ambrozik, P. Stępnia (red.), *Więziennictwo nowe wyzwania*, CZSW, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Penitencjarne, COSSW, Warszawa–Poznań–Kalisz.
- ROSTKOWSKI W. (2001): *Zasady optymalnego oddziaływania wychowawczego w zakładzie karnym*, [w:] B. Hołyst, W. Ambrozik, P. Stępnia (red.), *Więziennictwo nowe wyzwania*, CZSW, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Penitencjarne, COSSW, Warszawa–Poznań–Kalisz.
- SZASZKIEWICZ M. (2001): *Alternatywne sposoby humanitarnej resocjalizacji więźniów*, [w:] B. Hołyst, W. Ambrozik, P. Stępnia (red.), *Więziennictwo nowe wyzwania*, CZSW, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Penitencjarne, COSSW, Warszawa–Poznań–Kalisz.
- SZYMANOWSKI T., ŚWIDA Z. (1998): *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Ustawy dodatkowe, akta wykonawcze*, Librata, Warszawa.
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. Nr 207, poz. 1761).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557).
- ZAGÓRSKI J. (2001): *Niektóre koncepcje zmian w sposobie postępowania z osobami pozbawionymi wolności*, [w:] B. Hołyst, W. Ambrozik, P. Stępnia (red.), *Więziennictwo nowe wyzwania*, CZSW, Uniw. im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Penitencjarne, COSSW, Warszawa–Poznań–Kalisz.
- Zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych.

